

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут Педагогіки та психології
Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор НН Інституту педагогіки і психології

_____ С.М. Кондратюк
« ____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Інформатика), 014 Середня освіта (Математика та основи інформатики), 014 Середня освіта (Фізика і математика)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Інформатика), Середня освіта (Математика та основи інформатики), Середня освіта (Фізика і Математика)

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією НН Інституту педагогіки і психології

« ____ » _____ 2024р

Голова

Докт. пед. наук.

Професор _____ Ю.А. Бондаренко

Розробники:

Коваленко Наталія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки

Робоча програма **НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В БАЗОВІЙ
СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ** розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
доктор педагогічних наук, професор

Марина БОЙЧЕНКО

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ПРАКТИКИ)

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни (практики) для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика), 014 Середня освіта (Математика та основи інформатики), 014 Середня освіта (Фізика і математика); ОПП Середня освіта (Інформатика), ОПП Середня освіта (Математика та основи інформатики), ОПП Середня освіта (Фізика і математика)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта /Педагогіка	Обов'язкова
		Рік навчання 2-й
		Семестр 4-й
Кількість годин/кредитів 90/3	014 Середня освіта (Інформатика) 014 Середня освіта (Математика та основи інформатики),	Самостійна робота 90 год.
ІНДЗ: фото- відео звіт за результатами практики	014 Середня освіта (Фізика і математика) Бакалавр	Форма контролю: залік

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Відповідно до п.2.1 «Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка», схваленого рішенням науково-методичної ради університету протокол № 3 від 08 травня 2023 року, практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність проведення при одержанні базового обсягу загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, набуття програмних результатів навчання відповідно до освітніх рівнів бакалавр, магістр.

Навчальна педагогічна практика в закладах базової середньої освіти (далі: навчальна педагогічна практика) є обов'язковою компонентою в освітніх професійних програмах спеціальності 014 Середня освіта галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти проходять навчальну педагогічну практику в ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) протягом двох тижнів в п'ятому або шостому семестрі. Формою підсумкового контролю результатів навчальної педагогічної практики є диференційованій залік.

Відповідно до пункту 2.3. Положення про практики у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка навчальна практика (спеціальна фахова та педагогічна) передбачає «ознайомлення студентів з особливостями практичної діяльності з обраного фаху, узагальнення, систематизації та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із певного циклу дисциплін, формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь».

Мета навчальної педагогічної практики в ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) полягає у вивченні здобувачами вищої освіти особливостей майбутньої професійної діяльності в контекстному середовищі закладу, поєднання теоретичної підготовки з навчальної дисципліни «Педагогіка» з практичним застосуванням набутих вмінь і навичок, формування умінь проведення виховної роботи в колективі учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, організації елементів освітнього процесу, формування професійної компетентності майбутніх вчителів, відповідно до принципів і положень Концепції Нова українська школа та професійного стандарту вчителя ЗЗСО.

Завдання навчальної педагогічної практики:

- ознайомитися з особливостями роботи ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) або закладу базової середньої освіти; особливостями реалізації на рівні базової середньої освіти положень Концепції Нова українська школа (новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, наскрізний процес формування цінностей, педагогіка партнерства), сучасними змінами навчальних програм та підручників з предмету спеціалізації, особливостями реалізації професійної діяльності вчителя закладу загальної середньої освіти (з предмету спеціалізації);
- розвивати професійні компетенції вчителя відповідно до положень

професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)" (Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 року);

- закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»;
- вміння аналізувати основні елементи структури уроку з предмету спеціалізації; вміння аналізувати ефективність використання інноваційних методів навчання та оцінювання навчальних досягнень учнів на основі спостережень уроків;
- дослідити план виховної роботи класного керівника, характеристику класу, соціальний паспорт класу; формувати вміння урахувати отримані дані у взаємодії з учнями класу, плануванні виховної роботи: визначити актуальну для віку дітей класу та особливостей конкретного учнівського колективу виховну проблематику, завдання виховної роботи, обрати тему виховного заходу та його форму, розробити зміст, обрати методи виховної роботи, спланувати фронтальну бесіду, інтерактивні методи, реалізувати виховну роботу та проаналізувати ефективність досягнення поставлених виховних завдань;
- вивчити особливості організації освітнього процесу, шляхи подолання труднощів періоду адаптації учнів 5-х класів до навчання в основній школі.

Практика передбачає поєднання теоретичної педагогічної підготовки студентів із практичним застосуванням набутих умінь і навичок в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, формування педагогічних умінь і навичок здобувачів освіти:

- вміння вести діагностичну бесіду з учнями, проводити психолого-педагогічне спостереження, анкетування, інтерв'ю тощо;
- вміння використовувати набуті психолого-педагогічні знання для з'ясування й оцінки ступеня вихованості учнів, їх станів, інтересів, очікувань; з'ясування та оцінки рівнів зрілості груп як колективів;
- вміння оперативно надавати різносторонню індивідуалізовану допомогу учням, створювати ситуацію успіху;
- вміння фасилітувати взаємовідносини учнів, уникаючи конфліктів або улагодження їх у випадку спонтанного виникнення;
- вміння привертати до себе увагу учнів, співпрацювати з ними та стимулювати їх до самовиховання й самореалізації;
- вміння обирати доцільні форми, методи, засоби в освітньому процесі;
- вміння проводити фронтальну бесіду, інструктаж, організувати роботу у групах, змагальні форми виховної роботи тощо;
- вміння стимулювати учнів до виконання поставлених завдань, керувати роботою групи учнів, давати доручення, завдання, дотримуватись дисципліни, організувати раціональне дозвілля учнів.

2. Програмні результати навчання

ОПШ Середня освіта (Фізика. Математика)

Знання	<p>ПРЗ 4. Знання основних психолого-педагогічних теорій навчання, інноваційних технологій навчання фізики та математики, актуальних проблем розвитку педагогіки та методики навчання фізики та математики.</p> <p>ПРЗ 5. Знання форм, методів і засобів контролю та корекції знань учнів з фізики та математики.</p> <p>ПРЗ 6. Знання змісту та методів різних видів позакласної та позашкільної роботи з фізики та математики.</p> <p>ПРЗ 7. Знання правових норм і законів, нормативно правових актів щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил, основ безпеки життєдіяльності, безпечного використання обладнання кабінету фізики.</p> <p>ПРЗ 9. Знання вікових та індивідуальних особливостей учнів, знання методів роботи в інклюзивному освітньому середовищі.</p>
Уміння	<p>ПРУ 7. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних технологій.</p> <p>ПРУ 8. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички самостійно аналізувати, порівнювати, критично осмислювати загальнонаукову та фахову науково-методичну інформацію; пропонувати шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументувати власну позицію.</p> <p>ПРУ 10. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички дотримуватися правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлювати необхідність їх дотримання.</p>
Комунікація	<p>ПРК 2. Пояснення фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.</p> <p>ПРК 4. Ефективна взаємодія в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.</p>

ОПШ Середня освіта (Математика. Інформатика)

Знання	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні теорії навчання, концептуальні засади шкільної освіти в галузі математики, цілі і завдання навчання математики в закладах загальної середньої освіти; наукові основи шкільного курсу математики.</p> <p>ПРЗ 3. Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки та методики навчання математики/інформатики в умовах впровадження концепції «Нова українська школа», традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання.</p> <p>ПРЗ 7. Знати теоретичні засади контролю та оцінки навчальних досягнень результатів навчання математики (інформатики) учнів в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».</p>
Уміння	<p>ПРУ 1. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання математики та інформатики в закладах середньої освіти.</p> <p>ПРУ 8. Уміти доцільно використовувати різноманітні форми, методи, прийоми, засоби діагностики навчальних досягнень з математики учнів, контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності суб'єктів навчання в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».</p> <p>ПРУ 9. Уміти формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання математики та інформатики в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».</p> <p>ПРУ 10. Уміти ефективно планувати та організовувати різні форми позакласної роботи з математики та інформатики; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в олімпіадах та турнірах з предмету (на рівні основної школи), популяризувати математику як науку.</p> <p>ПРУ 11. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати її; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p> <p>ПРУ 12. Уміти грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття.</p> <p>ПРУ 14. Уміти планувати процес самонавчання та самовдосконалення, готовність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні математики та інформатики.</p> <p>ПРК 2. Пояснення фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективна взаємодія в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя; ефективна комунікація в процесі навчальної діяльності.</p> <p>ПРК 4. Спроможність організувати комунікацію учнів, створювати умови для ефективної евристичної бесіди, дискусії, мозкового штурму у процесі навчання математики та інформатики.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформована мотивація до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя; організувати навчальний процес, ґрунтуючись на основних правових нормах і законах, нормативно правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження молоді у процесі роботи у кабінеті математики / інформатики; відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.</p>

ОПШ Середня освіта (Інформатика)

Знання:	<p>ПРЗ 3. Знання загальних питань методики навчання інформатики, методики вивчення окремих тем (змістових ліній) шкільного курсу інформатики, реалізації міжпредметних зв'язків</p> <p>ПРЗ 5. Знання форм, методів і засобів контролю та корекції знань учнів з інформатики.</p> <p>ПРЗ 6. Знання форм і методів позакласної роботи з інформатики.</p> <p>ПРЗ 7. Знання загальних питань педагогіки і психології для супроводу навчально-виховного процесу в ЗЗСО</p>
Уміння:	<p>ПРУ 2. Уміння візуалізувати навчальний матеріал та використовувати різні методи, форми і засоби для навчання учнів інформатики.</p> <p>ПРУ 4. Уміння організовувати освітній простір, у т.ч. інклюзивний, організовувати самостійну роботу учнів.</p> <p>ПРУ 5. Уміння оперативно й доцільно включатись у мовленнєву взаємодію, передбачати результати педагогічного мовлення, працювати в команді і автономно.</p> <p>ПРУ 8. Уміння проєктувати різні типів уроків і уміння застосовувати конкретну технологію навчання інформатики, здійснювати розробку річного, тематичного, поурочного планів.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Володіння основами професійної мовленнєвої культури при навчанні інформатики.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності, здатність до рефлексії та навчання протягом життя</p> <p>ПРА 2. Відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності</p>

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Основні змістові напрями навчальної практики

I. Ознайомлення з підготовкою вчителів закладів базової середньої освіти до реалізації положень Концепції Нова українська школа:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації особистості в суспільстві;
- орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
- наскрізний процесом виховання, який формує цінності;
- педагогіка партнерства між учнем, учителем і батьками.

II. Ознайомлення з організацією освітнього процесу закладів загальної середньої освіти:

- основними напрямками роботи ЗЗСО (рівень базової середньої освіти), сучасними технологіями навчання та навчальними програмами шкільних дисциплін предметної спеціальності;
- особливостями організації освітнього процесу в основній школі;
- устаткуванням, методичним наповненням шкільних кабінетів з навчальних предметів, з роботою музеїв ЗЗСО;
- шляхами реалізації класичних та актуальних напрямів змісту виховання (протиція булінгу, розвиток медіаграмотності, емоційного інтелекту тощо);
- особливостями співпраці школи, класного керівника з позашкільними установами, дитячими громадськими організаціями тощо.

III. Участь у навчально-виховній роботі класу (в умовах наявних форм організації освітнього процесу в закладі, який є базою практики: змішаного, дистанційного тощо):

- допомога класному керівнику в проведенні позакласної виховної роботи з учнями закріпленого класу та самостійне проведення однієї з форм;
- формування умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи тощо;
- проведення дидактичних ігор у позакласній роботі, виготовлення наочності з предмету спеціалізації;
- організація раціонального дозвілля, активного відпочинку учнів на перервах;
- вивчення індивідуальних особливостей учнів під керівництвом психолога.

Пререквізити і кореквізити навчальної практики:

- дисципліни-пререквізити: психологія, педагогіка.
- дисципліни-кореквізити: методики навчання предметів спеціалізації здобувачів освіти, методика виховної роботи класного керівника.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

База проведення практики: навчальна педагогічна практика в ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) студентів II курсу Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка проводиться в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти.

Організація практики: Навчальна педагогічна практика триває два тижні у відповідності до завдань практики (Таблиці 1-2).

Протягом першого тижня студенти ознайомлюються з освітнім процесом школи, виховним планом класного керівника, планують виховні заходи, аналізують навчальні програми, методичне забезпечення з дисциплін предметної основної спеціальності (та за наявності, додаткової спеціальності), відвідують уроки вчителів, здійснюють психолого-педагогічний аналіз відвіданих уроків, отримують необхідні консультації.

Протягом другого тижня студенти проводять виховні заходи, проводять взаємовідвідування виховних заходів, продовжують спостерігати та здійснювати психолого-педагогічні аналізи уроків з предмету / тів спеціалізації та інші уроки класу, оформлюють документацію, звітують за результатами навчальної педагогічної практики.

За умов дистанційного та змішаного навчання здобувачі освіти ознайомлюються з освітнім процесом закладу загальної середньої освіти, послуговуючись платформами дистанційного навчання (Google Classroom, Human школа, Нові знання, Єдина школа та ін.), застосунками для відеоконференцій (Zoom, Google Meet, *BigBlueButton*, *GoTo Meeting*, Hangouts, Webex Meet, Microsoft Teams та ін), месенджерами (Viber, Telegram, WhatsApp, Discord, Skype, Facebook Messenger, та ін.), онлайн-курсами (PROMETHEUS, ED-ERA, iLEARN, LEARNINGAPPS) які використовує заклад загальної середньої освіти (база практики).

Дистанційне комунікування учасників освітнього процесу під час проведення навчальної педагогічної практики з використанням технологій дистанційного навчання рекомендовано здійснювати засобами модульного об'єктноорієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE, електронної пошти, месенджерів (Viber, Telegram, Skype та ін.), платформ для проведення відеоконференцій (Zoom, Google Meet та ін.) тощо.

З питань змісту діяльності студентів та організації практики проводиться **настановча** конференція.

Звіт студентів, підсумки, результати, шляхи вдосконалення організації практики обговорюються на **підсумковій** конференції.

Грунтуючись на рекомендаціях тематичного плану студенти в перший день практики складають власний індивідуальний план навчальної практики. Планування роботи дозволяє студентам цілісно уявити обсяг та послідовність виконання завдань, змоделювати майбутню діяльність (таблиця 1).

5. Тематичний план навчальної педагогічної практики

Тематичний план розкриває завдання навчальної практики за днями тижня (таблиця 1), за умови тижневої організації практики.

Таблиця 1

Зміст та форми навчально-виховної роботи студентів в період навчальної педагогічної практики в ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) за умов очного навчання

Розділ педагогіки	Основний зміст діяльності	Форми і методи організації діяльності студентів
IV. Основи освітнього менеджменту	Завдання, зміст і організація навчальної педагогічної практики	Установча конференція
	Організація освітнього процесу в ЗЗСО, основні напрями роботи педагогічного колективу	Бесіда з директором школи або його заступниками. Відвідування уроків і бесіда з учителем закріпленого класу. Експерсія школою
I. Загальні основи педагогіки	Психологічні особливості учнів підліткового віку та їх урахування в навчально-виховній роботі вчителя	Бесіда з психологом. Аналіз методик вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів основної школи (за наявності)
II. Теорія виховання	Завдання та зміст роботи класного керівника. Планування виховної роботи у класі	Бесіда з класним керівником. Вивчення плану виховної роботи класу. Робота за індивідуальним планом
	Методика проведення окремих форм виховної роботи з учнями	Бесіда з класним керівником щодо тематики і змісту виховного заходу, проведення з учнями класу. Робота за індивідуальним планом
III. Теорія навчання	Актуальні проблеми викладання предмета (за спеціалізацією)	Бесіда з учителем (за предметними спеціалізаціями). Робота за індивідуальним планом. Виготовлення наочності з предмету спеціалізації
	Урок – основна форма навчання	Спостереження уроків з предметів спеціалізації та інших уроків класу
	Методи навчання. Педагогічна діагностика навчальних досягнень учнів	Бесіда з учителем з предмету спеціалізації. Аналіз ефективності методів навчання. Спостереження уроків. Робота за індивідуальним планом
	Домашня навчально-пізнавальна діяльність школярів	Бесіда з учителем. Аналіз змісту і обсягу домашньої роботи учнів класу. Аналіз літератури й досвіду роботи вчителів із проблеми вдосконалення домашньої навчальної роботи учнів
	Підбиття підсумків навчальної педагогічної практики	Конференція в школі. Підведення підсумків роботи студентів (виступ керівника практики, заст. директора з навчальної роботи, вчителів, психолога, студентів)

У відповідь на Лист МОН № 1/11870-22 від 10.10.22 «Про запровадження онлайн-навчання», з метою максимального забезпечення всіх учасників освітнього процесу розроблено он-лайн формат організації навчальної педагогічної практики, який може мати змішану або дистанційну форму організації при тому інтегрувати наступні форми роботи (таблиця 2).

Таблиця 2

Зміст та форми навчально-виховної роботи студентів в період навчальної педагогічної практики в ЗЗСО (рівень базової середньої освіти) за умови змішаного та дистанційного навчання

Змістовий модуль	Зміст роботи	Форми організації навчання, звітної документації
Основи освітнього менеджменту	☐ Знайомство з освітнім процесом ЗЗСО / Професійна ідентифікація майбутнього вчителя	<ul style="list-style-type: none"> – Zoom-Зустрічі з вчителями, завучем, класним керівником, психологом ЗЗСО тощо; – Вивчення модулів он-лайн Курсу «Нова Українська школа», тощо; – Он-лайн екскурсія школою
Теорія навчання:	☒ Вивчення типів, структури уроку, методів навчання, методів контролю, домашньої навчальної роботи, нових технологій навчання	<ul style="list-style-type: none"> – Психолого-педагогічний аналіз уроків на основі перегляду відео уроків конкурсу «Вчитель року» за предметом спеціалізації, уроків Всеукраїнської школи онлайн – E-SCHOOL.net.ua (https://lms.e-school.net.ua/) тощо; (документація: протоколи психолого-педагогічного аналізу уроків (завантажуються в Moodle) +Zoom-обговорення з методистом і групою, які проводяться щодня перші три дні, далі двічі на тиждень); – Спостереження уроків з предмету спеціалізації та інших уроків за допомогою застосунків для відеоконференцій (протоколи - Moodle + Zoom - обговорення); – Аналіз відео майстер-класів вчителів з всеукраїнського конкурсу «Вчитель року» за предметом спеціалізації; – підготовка наочності з предмету спеціалізації, інших навчальних матеріалів
Теорія виховання	☒ закріплення засвоєних знань з теорії виховання, формування умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи	<ul style="list-style-type: none"> – Аналіз відео виховних заходів класних керівників, майстер-класів з конкурсу «Вчитель року» (Протокол аналізу виховного заходу (Moodle) + Zoom-обговорення з методистом і групою); – Проведення виховного заходу (дискусія, бесіда, квест, проект тощо) творчими групами студентів; – Zoom-ігри; – Zoom-рухливі хвилинки; – Протоколи (аналізу виховного заходу, самоаналізу виховного заходу) звантажуються в Moodle і проводиться обговорення виховної роботи в творчих групах

Навчальна педагогічна практика в умовах суспільства ризику (пандемія, військовий стан).

На виконання частини другої статті 51 Закону України "Про повну загальну середню освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2020 р., № 31, ст. 226) зі змінами щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників у питанні вдосконалення знань вмінь і практичних навичок надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу, важливим напрямом підготовки здобувачів освіти до здійснення завдань практики в умовах війни визначено підготовку майбутніх вчителів до роботи з дітьми які зіткнулись з війною.

Війна в Україні стала стресом для усіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль всіх педагогічних працівників, які можуть надавати першу психологічну допомогу та підтримку усім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань функціонування системи освіти.

Відповідно до листа МОН України № 1/9530-22 від 19 серпня 2022 року **Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році** «перша психологічна допомога – це сукупність заходів загальнонародської підтримки та практичної допомоги ближнім, які відчують емоційне напруження та страждання».

Таку допомогу може надати не лише практичний психолог, а також вчитель, знайомий з правилами надання першої психологічної допомоги (Додаток 2). Її надання не передбачає значної професійної підготовки, достатньо педагогічних знань, отриманих в межах загальноосвітнього психологічного інформування, і природної здатності проявляти співчуття, людяність.

Фізичні та емоційні стани людини взаємопов'язані і тому здатні взаємовпливати один на одного. Під час напружених емоційних станів у дитини змінюється міміка, темп мовлення, з'являється метушливість, змінюється дихання, пульс, колір обличчя, можуть з'явитися сльози.

МОН України рекомендовано впровадження «психологічної хвилинки», яка допоможе здобувачеві освіти впоратися зі стресом та його наслідками, емоційно налаштуватися на урок, на плідну роботу. Це дасть змогу створити сприятливу атмосферу, що дозволить дітям розслабитися, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту, що є природним механізмом стабілізації.

Регулярне виконання «психологічних хвилинок» у зручний час та слухній нагоді допоможе здобувачеві освіти стати більш спокійним, врівноваженим, а також дозволить краще зрозуміти свої почуття. Звертаємо увагу, що вчитель має сам визначити, коли і у який час потрібно провести «психологічну хвилинку».

Реакції на кризову ситуацію у дітей різних вікових категорій є різними.

Відповідно до таких ситуацій є різними й ризику, а також потреби виходу з них. Під час кризової ситуації здобувачі освіти можуть відчувати власну провину за події, що відбулися. У них виникають страхи, знижується рівень

комунікації, або, навпаки, вони проявляють надмірну турботу про захист та порятунок людей.

На травмуючу ситуацію можуть виникати такі реакції: недовіра до оточення; болісне реагування на критику; перезбудження; тривожність; емоційний ступор; уникання місць, людей, предметів, що нагадують про травмуючу подію. емоційна байдужість – захисна реакція; негативізм, «спалахи» гніву, агресії; уникання спілкування; ризиковані вчинки; занепокоєність щодо своєї безпеки та можливості повторення травмуючих подій; зниження уваги та концентрації; підвищена активність; роздратованість; пропущення занять; скарги на самопочуття; • постійне обговорення подій та фокусування уваги на окремих деталях того, що трапилися.

«Спільно до навчання» – ініціатива, яку започаткувало Міністерство освіти і науки у співпраці з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та Першою леді України для підтримки освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році.

Ініціатива спрямована на захист прав кожної дитини та створення можливостей безперервного навчання у цей важкий час. У межах ініціативи МОН спільно з ЮНІСЕФ допоможе дітям налаштуватись на освітній процес, поліпшити їхнє фізичне та психічне здоров'я.

Найголовнішим компонентом ініціативи є підтримка шкіл, освітян, батьків та дітей залежно від формату навчання.

Для закладів, які повертаються до очного навчання, ЮНІСЕФ надає таку підтримку:

- інструкції та матеріали з безпеки;
- активності для дітей, які можна проводити в укриттях;
- освітньо-інформаційні матеріали з мінної безпеки, психосоціальної підтримки, здорового харчування тощо.

Інтерактивні матеріали «Спільно до навчання» для батьків та освітян із психосоціальної підтримки, мінної безпеки, здорового харчування можна завантажити за на сайті проекту (<https://osvitanow.org/psychological-support-for-children/>). Інформаційна кампанія «Спільно до навчання» заснована для підтримки активностей у межах ініціативи та подолання бар'єрів у поверненні до навчання серед батьків, дітей та освітян. Матеріали кампанії можна завантажити на сайті «Спільнотека».

Зміст та завдання педагогічної практики конкретизовано в тематичному плані. Тематичний план системно охоплює завдання практики та раціонально сплановує їх здійснення, визначає форми організації протягом всіх робочих днів тижня.

6. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Підсумковий диференційований *залік* з педагогічної практики студентів II курсу ставить методист з педагогіки у атестаційний лист та у залікову книжку (розділ “Педагогічна практика”) на основі критеріїв оцінювання, аналізу звітної документації, власних спостережень, оцінки класного керівника та звіту студентів на підсумковій конференції з навчальної педагогічної практики.

7. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звітна документація за завданнями навчальної педагогічної практики :

- **робочий зошит**, у якому відображено зміст і форми діяльності студента в період практики в закріпленому класі, аналіз відвіданих уроків та виконання завдань з педагогіки.
- **методична розробка** проведеного студентами позакласного виховного заходу в закріпленому класі, його самоаналіз, фото-, відеозвіт за видами діяльності;
- **атестаційний лист**, у якому відображається думка про роботу студента у формі оцінки класного керівника, методиста з педагогіки

Звітня документація за умов змішаного та дистанційного навчання:

- протоколи зустрічей з адміністрацією, класним керівником (Moodle, Google Drive)
- протоколи психолого-педагогічного аналізу відео/спостережень уроків з предметів основної (додаткової) спеціальності (Moodle, Google Drive)
- протоколи спостережень виховного заходу, самоаналіз виховного заходу (Moodle, Google Drive)
- методична розробка, проведеного студентами виховного заходу в закріпленому класі, фото-, відеозвіт (Moodle, Google Drive)

8. ПОЛІТИКА ЗАКЛАДУ ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Відповідно до Положення про систему забезпечення академічної доброчесності освітньо-наукової діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка, Кодексу академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка, Положення про Комісію з етики та академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка викладач і студенти мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту».

Дотримання академічної доброчесності передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науковопедагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти у період навчальної педагогічної практики передбачає:

- самостійне виконання завдань навчальної педагогічної практики, наведення власних міркувань, припущень, пропозицій вдосконалення освітнього процесу;

- зазначення посилань на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- достовірне відображення ходу та результатів практики, надання необхідної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності (фото і відеозвіт з практики).

Наявність порушення означених вище вимог в звітній документації здобувачів освіти є підставою до незарахування звіту методистом з практики.

9. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методичні рекомендації викладено у посібниках:

Навчальна педагогічна практика : організаційно-методичні рекомендації / [уклад. Коваленко Н. В.]. – Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 41 с.

Наскрізна педагогічна практика : навчально-методичний посібник: вид. 3-тє доп. і перероб / за наук. ред. А. А. Сбруєвої. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019. 336 с.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ (оффлайн)

№	Зміст	Бали
1.	Робота з класним колективом (оцінюється вчителем-класоводом)	30
2.	Виховний захід (розробка, проведення, самоаналіз)	35
3.	Дидактичні завдання	25
4.	Оцінка щоденника (зміст, висновки, оформлення) Особистісні характеристики (ініціативність, самостійність, професійна спрямованість)	10
Всього		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ (онлайн)

№	Зміст	Бали
1.	Протоколи зустрічей з адміністрацією ЗЗСО, класними керівниками (Moodle)	10
2.	Вивчення модулів он-лайн Курсу «Нова Українська школа»	5
3.	Протоколи аналізу відео/спостережень он-лайн уроків, протоколи спостережень виховного заходу, дидактичні завдання (Moodle)	25
4.	Методична розробка, проведення студентами виховного заходу в закріпленому класі, самоаналізу виховного заходу фото- відеозвіт (Moodle)	35
5.	Аналіз відео майстер-класів з конкурсу «Вчитель року»	10
6.	Робота з класним колективом, Zoom-ігри, Zoom-рухливі хвилинки	15
Всього		100

Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію, та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної творчої діяльності, вільно використовує знання для використання творчих завдань.
82 – 89	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою, має стійкі навички виконання завдань.
74 – 81	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 – 73	Володіє навчальним матеріалом, знає основні поняття навчального матеріалу, виконує поставлені завдання на репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань.
60 – 63	Володіє навчальним матеріалом поверхнево, фрагментарно, відтворює певну частину навчального матеріалу на рівні запам'ятовування, знає основні поняття навчального матеріалу. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
35 – 59	Має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, відсутні сформовані вміння та навички, допускає суттєві помилки під час відповіді. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
1 – 34	Студент не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS (залік)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D		
60 - 63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчо-нормативні джерела

1. Наказ №1225 МОН України від 29.08.2024. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»
2. Наказ Мінекономіки України №2736-20 від 23.12.2020. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель із початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»
3. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.help/law/651-XIV/>.
5. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/stru>
6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року.
7. Лист ІМЗО № 21/08-1242 від 01.08.23 року. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2023/2024 навчальному році.
8. Лист ІМЗО № 21/08-430 від 24.03.23 року. Щодо проведення в онлайн-режимі цифрового простору для освітян і освітянок «Екосистема цифрових рішень для освіти: сучасні сервіси та інструменти; цифрові вміння (Digital Skills) та компетентності; електронне освітнє середовище закладу освіти.
9. Лист МОН № 1/11870-22 від 10.10.22 року. Про запровадження онлайн-навчання
10. Лист МОН № 1/12186-23 від 16.08.23 року. Про організацію 2023/2024 навчального року в закладах загальної середньої освіти
11. Лист МОН № 1/12702-23 від 24.08.23 року. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році
12. Лист МОН № 1/13749-23 від 12.09.23 року. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році
13. Лист МОН № 1/5119-22 від 13.05.22 року. Про здійснення превентивних заходів серед дітей та молоді в умовах воєнного стану в Україні
14. Лист МОН № 1/9530-22 від 19.08.22 року. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році
15. Лист МОН № 4/26-23 від 03.01.23 року. Про укладання модельних навчальних програм
16. Лист МОН № 1/9-368 «Загальні методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу у п'ятих класах загальноосвітніх навчальних закладів» (2013).
17. Наказ МОН № 746 від 16.06.2023 року Про затвердження Положення про вебплатформу дистанційного навчання "Всеукраїнська школа онлайн"

Основна література

1. Бібік Н. М. (Ed) (2017) *Нова українська школа: poradnik dla vchitelja*. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди».
2. *Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти* (2023). Державна служба якості освіти.
3. *Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови*. (2023). Методичний poradnik науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекиної : Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Видавничий дім «Освіта».
4. *Ключові аспекти організації освітньої діяльності в умовах воєнного стану*. (2022). за заг. ред. Г. О. Щербиніної. Донецький облППО.
5. Коваленко, Н. В. (Ed.) (2019) *Навчальна педагогічна практика : організаційно-методичні рекомендації*. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка.
6. Коновалова М. В. (2022). *Усе про НУШ в середній школі*. Х. «Основа».
7. Кузьминський, А. І. (2003) *Педагогіка*. Київ: Знання–Прес.
8. *Нова українська школа на засадах єдності цінностей, змісту і форм посібник* (2023). відп. ред. Левчишена О.М. КЗВО «Одес. академ. неперерв. освіти Одес. обл. ради». Одеса : Екологія.
9. *Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів* (2022). За ред. А. Л. Рівне : РОППО.
10. *Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти* (2016). Міністерство освіти і науки України.
11. *Спілкуємося на відстані: віртуальний освітній простір закладу загальної середньої освіти*. (2023) авт.-укл.: М. Є. Смирнова, М. С. Астахова, О. О. Байназарова, Г. Л. Вороніна, Т. С. Китиченко, О. В. Колісник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2023.
12. Шуляр В.І. (2023). *Професійно-фахова студія: методика і технологія Нової української школи*. Миколаїв: МОППО.

Додаткова література

1. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. (2019). *Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти*. –Київ, Державна служба якості освіти Київ.
2. Бочкор, Н.П., Дубровська, Є.В., Залеська, О.В. et al (2014) *Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період*. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна».
3. Гін, А. О. (2019). *Прийоми педагогічної техніки: свобода вибору, діяльність, зворотний зв'язок, ідеальність*. Х.: Вид. група (Основа).
4. *Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності*. (2023). методичні рекомендації. за ред. І. В. Удовиченко. Суми: НВВ КЗ СОППО.
5. *Зрозуміло про академічну доброчесність*. Інфографіка для школярів. [Електронний ресурс] / Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP).
6. *Інтеграція медіаграмотності в навчальні предмети основної та старшої школи* (2023). Миколаїв. ОППО.
7. *Конструктор уроку “Україна #30ua: життя у мрії”*. (2021). ГО “Едкемп Україна”.
8. Кравчинська, Т. (2019) 5 запитань про інклюзивну освіту. *Управління освітою*, 2 (410), 5-30.
9. Лалак Н. В. Заклад загальної середньої освіти в контексті сьогодення: культура інклюзивності [Електронний ресурс] / Н. В. Лалак, Л. М. Фенчак // *Суспільство та національні інтереси*. - 2024. - № 5. - С. 298-307. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2024_5_28

10. Малік Т. В. Інклюзивність у формуванні ландшафту для рівноправного освітнього середовища [Електронний ресурс] / Т. В. Малік, Г. В. Пащенко, Л. М. Вітт // Теорія та практика дизайну. - 2024. - Вип. 31. - С. 115-123. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tprd_2024_31_15
11. Пелагейченко М. Л. (2020). *Урок твоєї мрії: плануємо, мотивуємо, проводимо*. Х. «Основа».
12. Ротфорд, Д. В. (Ed.) (2015) *Уроки мужності: навч.-метод. посібник*. Харків: ВГ «Основа».
13. Садкіна В. І. (2022). *Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю*. Х. «Основа».
14. *Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (2023)* Литвяк Д.М., Зленко Л.О. -Чернігів: ЧОШПО.
15. *Створення ресурсних кімнат у закладах загальної середньої освіти*. (2022). Методичні рекомендації. За ред. Новик І.М. Київ.
16. Стоколос-Ворончук О. О. Інклюзивна освіта України в контексті кризових викликів: психолого-педагогічні аспекти [Електронний ресурс] / О. О. Стоколос-Ворончук, Н. Я. Юристовська, В. Л. Короленко // Перспективи та інновації науки (Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина"). - 2024. - № 2. - С. 500-513. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_2_46

Онлайн-курси

1. Курс “НУШ: базова середня освіта” <https://osvitoria.university/courses/ZSjaMgJDF/>
2. Онлайн-курс про вчителювання у час кризи “Сміливі навчати” https://study.ed-era.com/uk/courses/course/1762?fbclid=IwAR3o9B501t1m278q754jRfatwR_Oot6EfQ08NK_RTEM8biv3g6mftePgz_TA
3. Курс “Спільно до навчання: ефективна та безпечна освіта під час війни” <https://osvitoria.university/courses/spilnodonavchannya/>
4. Курс “Бути поруч: курс з основ психологічної підтримки для батьків, освітян та всіх, хто працює з дітьми” <https://osvita.diia.gov.ua/courses/buty-poruch-kurs-z-osnov-psykholohichnoi-pidtrymky>
5. Онлайн-курс «Недискримінаційний підхід у навчанні». Retrieved from: <https://shr.name/CgVAm>
6. Онлайн-курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти». Retrieved from: <https://shr.name/cTv6O>